

Afscheid Riksta Zwart, Waterbedrijf Groningen

'Knelpunten
rondom water
moet je sámen
oplossen'

E

ind november nam Riksta Zwart afscheid van Waterbedrijf Groningen, waar ze sinds augustus 2014 werkte als directeur-bestuurder. Hoe kijkt zij terug op deze periode en wat waren belangrijke issues waar zij mee te maken kreeg?

‘Toen ik hier in 2014 begon, trof ik een goed georganiseerd bedrijf aan. Mijn opdracht was: zet in op omgevingsmanagement en goede contacten met alle stakeholders vanuit de drinkwateropgave, geef invulling aan de (toenmalige) energie- en waterambities en ontwikkel de tak industriewater verder. Kort gezegd: behouden van het goede, verbreden en verbeteren waar nodig.’

Welke uitdagingen kwam je in de jaren daarna tegen?

Zwart: ‘Allereerst liepen we tegen de kwetsbaarheid van ons watersysteem aan, na enkele jaren van extreme droogte. Dat was echt een wake up call, niet alleen voor onze sector, maar voor heel Nederland. Bij Waterbedrijf Groningen merkten we dat in droge tijden bijvoorbeeld het aanhouden van 10% extra operationele productiereserve lastig kon worden. Andere ontwikkelingen zijn de druk van de opkomende stoffen op de kwaliteit van onze bronnen, de toenemende drukte in de boven- en ondergrondse openbare ruimte, en de soms strijdige belangen van anderen, waardoor het steeds lastiger wordt het drinkwaterbelang de plek te geven die verdient. In combinatie met de complexiteit van de besluitvorming, de verdeling van bevoegdheden over de betrokken overheden, en een toenemend tekort aan capaciteit bij vergunningverlenende en toezichhoudende instanties op het gebied van water, is inmiddels een ingewikkelde situatie ontstaan die continu aandacht en waakzaamheid vergt.’

‘Door de energietransitie, de stikstofcrisis en de ontwikkelingen in het landelijk gebied is beschikbaarheid van water veel politieker geworden. Het is niet meer vanzelfsprekend dat drinkwater de hoogste prioriteit krijgt bij besluitvorming. Wij moeten als drinkwaterbedrijf en als sector steeds harder en vaker roepen om gehoord te worden. Onze afdeling Omgevingsmanagement is in ruim 10 jaar gegroeid van één naar vijf omgevingsmanagers. Zo werken wij aan het besef bij onze stakeholders – provincies, waterschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en industrie – dat zij nu door bepaalde keuzes te maken een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een stabiel watersysteem.’

Strakke strategische koers

‘Sinds 2019 hebben wij een strakke strategische koers uitgestippeld, gericht op de Watertransitie in Groningen. Hierin is nauwkeurig vastgelegd hoe wij – samen met al onze grote en kleine klanten – werken aan alternatieve bronnen en uitbreiding van bestaande bronnen. We doen dat langs vijf routes: de eigen waterhuishouding en bedrijfsvoering optimaliseren, bewust en zuinig watergebruik bij consumenten stimuleren, waterbesparing bij zakelijke klanten realiseren, alternatieve bronnen bieden aan nieuwe industriële klanten, en voldoende bronnen voor drinkwater nu en later realiseren. Doordat deze routes parallel lopen, is meer verbinding ontstaan tussen de verschillende onderdelen van onze organisatie. Elke werknemer weet hierdoor precies welke bijdrage hij of zij levert aan het realiseren van de watertransitie.’

‘Meer aandacht voor drinkwaterbelang nodig’

Waar zaten voor Waterbedrijf Groningen de knelpunten: waterkwantiteit of -kwaliteit?

Zwart: ‘Primair hebben wij een waterbeschikbaarheidsprobleem: onze operationele reserve was enkele jaren geleden nog niet de helft van wat het moest zijn. Tegelijkertijd zijn de prognoses voor Groningen: economische groei en méér woningen. Inmiddels staan we er een stuk beter voor en verwachten in 2028 als gevolg van resultaten op de vijf genoemde routes de 10% operationele reserve te halen. We hebben daarom tegelijk ook sterk ingezet op besparen van water bij onszelf (spoelwaterhergebruik) en bij alle klantgroepen. Natuurlijk moeten we daarnaast nog uitbreidingen in de waterwinning realiseren, zoals we doen bij productielocaties De Groeve en Sellingen. Maar ook als we zelf alles op orde hebben, zijn we nog steeds afhankelijk van bijvoorbeeld de capaciteit bij provincies voor het verlenen van vergunningen voor uitbreiding van onze productielocaties en andere infrastructuur.’

Kwaliteit van de bronnen

Net als veel drinkwaterbedrijven ziet Waterbedrijf Groningen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater steeds meer onder druk staat door opkomende stoffen. Zwart: 'Ongeveer 15% van ons drinkwater maken wij van oppervlaktewater uit de Drentsche Aa, afkomstig uit gebieden waar naast natuur ook landbouw plaatsvindt. Ondanks onze gezamenlijke inzet met de regionale stakeholders zien we in onze monitoringsdata de laatste jaren meer aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en persistente stoffen zoals PFAS. Om te komen tot de gewenste kwaliteitsverbetering van onze bronnen merk je goed dat water politiek is geworden: de belangen van alle betrokkenen lopen niet altijd parallel. Provinciale bestuurders hebben dan te maken met een dilemma. Zoals de Noordelijke Rekenkamer onlangs vaststelde, is het belangrijk dat men hier meer op doorpakt. Wij onderschrijven in het geval van de Drentsche Aa dan ook de conclusies van de Rekenkamer dat de huidige vrijwillige maatregelen onvoldoende zijn en dat er per gebied concrete maatregelen moeten komen, die ervoor zorgen dat bij besluiten water altijd centraal staat.'

**'Ook water
besparen doe
je samen!'**

Riksta Zwart

Wat waren de hoogtepunten in je werk bij waterbedrijf Groningen?

Zwart: 'Dat zijn er te veel om op te noemen, maar één van de belangrijkste dingen vind ik toch wel de ontwikkeling die Waterbedrijf Groningen heeft gerealiseerd richting een flexibele, transparante en klantgerichte organisatie. Onze drinkwatervoorziening is steeds robuuster geworden, door investeringen in ons netwerk en onze drinkwaterproductielocaties. We hebben in onze joint venture North Water, samen met Evides, een nieuwe industriewaterfabriek en een grote transportleiding naar Delfzijl en de Eemshaven weten te realiseren. Daarnaast zetten we sterk in op besparen van drinkwater; inmiddels gebruiken Groningers 109 liter per persoon per jaar, fors onder het landelijk gemiddelde. We voeren actief campagne voor gedragsverandering bij watergebruikers, met als thema 'Jij. Wij. Water.'. Hiermee dragen we uit dat water een zaak van iedereen is en dat als je iets wilt bereiken, je dat samen zult moeten doen.'